

טיפ טיפה מקדש מים במקדש

- **"בבית אלוקים נהלך ברגש" (תהלים, נ"ה, ט"ו)** כשבחוץ סוער, הכי קל להישאר בבית החם. אך לכהנים בבית המקדש לא היתה אפשרות כזו, שכן את עבודת התמיד- צריך לעבוד תמיד. לא זו בלבד, אלא שהכהנים עבדו יחפים וכשעליהם רק בגדי הכהונה! בכדי להקל על הכהנים הודלקו מדורות במקומות שונים במקדש, ואת מי המקווה חיממו אף בשבת ויום כיפור. בנוסף, בכל זמן שכהן אינו עובד מותר לו להוסיף בגדים על בגדי הכהונה. וכשבכל זאת חלו הכהנים, היה במקדש גם רופא שתפקידו לרפאם. "בבית אלוקים נהלך ברגש"- ראשי תיבות: ברד, רוח, גשם, שלג. לא משנה מה קורה בחוץ, הכהנים במקדש עובדים, ובמסירות נפש! בנושא הקרוב נעסוק בעז"ה במים במקדש, ונשתדל לסקור את הנושא מכיוונים שונים.
- **"ועשית כיוור נחשת וכנו נחשת לרחצה ונתת אתו בין אהל מועד ובין המזבח ונתת שמה מים: ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם.. (שמות, ל")** כיוור הנחושת הוא אחד מכלי המקדש, והוא נועד לקידוש ידי ורגלי הכהנים לפני תחילת עבודתם ולאחר שלבשו את בגדי הכהונה. הכיוור מורכב משני חלקים - הכן(הבסיס) וגוף הכיוור. במשכן נעשה הכיוור מ"מראות הצובאות", המראות שבעזרתן התקשטו נשות ישראל במצרים כדי למצוא חן בעיני בעליהן וכך להמשיך את עם ישראל. בכיוור צריכים להיות מים בכמות המספיקה לפחות לארבעה אנשים, שנאמר "אהרן ובניו", והכוונה היא לאהרן, לבניו אלעזר ואיתמר, וכן לפנחס בן אלעזר- סה"כ ארבעה אנשים.
- **"ואף הוא עשה מוכני לכיור, שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה" (מסכת יומא פרק ג)** לפי ההלכה, מים ששהו בכיור במשך הלילה נפסלים בלינה. לכן בתקופת בית שני עשה בן קטין "מוכני" לכיור. מהו המוכני? לפי הרמב"ם, המוכני הוא כלי הנמצא מעל הכיור, ובו נמצאים המים במשך הלילה. כיוון שהמוכני אינו כלי קודש, המים שבו לא נפסלים בלינה. בעת הצורך יוצקים מים מן המוכני אל הכיור ומשתמשים. אך לפי הראב"ד, המוכני לא היה כלי המכיל את המים, אלא כמו מעין מנוף, גלגל המחובר לחבל, שבעזרתו היו מורידים כל לילה את הכיור עצמו לתוך בור שהיה בעזרה והיו בו מי מעיין. המים בכיור נפגשו עם מי המעיין וכך לא נפסלו.
- **"בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור, שלא היו לו אלא שנים.. (מסכת יומא פרק ג)** בהתחלה היו לכיור שני ברזים בלבד. בתקופת בית שני חי כהן גדול בשם "בן קטין" שהוסיף ועשה לכיור שניים עשר ברזים, כדי שכל הכהנים העובדים את עבודת התמיד של הבוקר יוכלו ליטול בבת אחת. בעבודת התמיד עבדו 13 כהנים בו זמנית. אם כן נשאלת השאלה- למה עשה בן קטין רק 12 ברזים? התשובה היא שאחד מהכהנים היה השוחט, ולגבי השחיטה נאמר שהיא "כשרה בזר", כלומר שגם מי שאינו כהן יכול לשחוט. זר ששוחט, לא חייב לקדש ידיו ורגליו בכיור, ולכן גם כהן ששוחט לא חייב בכך, לפיכך נדרשים רק שניים עשר ברזים.

טיפ טיפה מקדש

מים במקדש

- **וַיַּעַשׂ אֶת הַיָּם מוֹצֵק עֶשֶׂר בְּאַמָּה מִשְׁפָּתוֹ עַד שְׁפָתוֹ עֵגַל סָבִיב וְחָמֵשׁ בְּאַמָּה קוֹמָתוֹ... " (מלכים א' ז', כ"ג)** ה'ים שעשה שלמה' ניצב בצפון העזרה בבית ראשון. המים שבו שמשו לשטיפת המקדש ואברי הקרבנות, למקווה לכלים, ולדעת הרמב"ם גם לקידוש ידי ורגלי הכהנים, בדומה לכיור. הים היה גדול ועשוי נחושת ואת מימיו קיבל ממעין 'עין עיטם'. שניים עשר שוורי נחושת היוו את בסיס הים, ומרגליהם זרמו המים. השוורים רומזים על כך שהעולם מתקיים בזכות עבודת הקרבנות. בנוסף, הזוהר מביא ש 12 השוורים הם כנגד השבטים שבזכותם נבנה המקדש, והמים מעליהם מסמלים את התורה והשכינה המגנות מעל. בנוסף, שוורי הנחושת הם זכר ל 12 השוורים שמשכו את 'עגלות הצב' בנדודי המשכן במדבר. כך נוצרה המשכיות בין המשכן למקדש.
- **"וַיִּשְׂאֲבֹתֶם מַיִם בְּשִׁשּׁוֹן מִמַּעֲיְנֵי הַיְשׁוּעָה" (ישעיהו י"ב)** בחג הסוכות נדונים על המים. על כן, כתפילה וסימן לשפע וברכה בגשמים, נערך במקדש 'ניסוך המים'. במהלכו שאבו מים ממעין השילוח ונסכו אותם על גבי המזבח. 'שמחת בית השואבה' שנערכה בכל לילה בסוכות, נקשרה לניסוך המים. שנאמר "וַיִּשְׂאֲבֹתֶם מַיִם בְּשִׁשּׁוֹן מִמַּעֲיְנֵי הַיְשׁוּעָה". אך אם סוכות הוא זמן של דין, מה עניינה של השמחה? אלא שהשמחה קשורה להתעלות הרוחנית שהיתה במקדש. "למה נקרא שמה 'בית השואבה'? שמשם שואבים רוח הקודש". כשישראל צמאים ל'מים' רוחניים, וזוכים לשאוב מן השכינה השרויה במקדש, אזי הם ראויים גם לשפע מים גשמיים שיפריחו את הארץ וירבו פירות.
- **"וַעֲשִׂיתָ אֹתוֹ שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ" (שמות ל')** למים תפקיד מרכזי בהליך ייצור שמן המשחה. הרמב"ם (בהל' כלי המקדש פ' א) מתאר שלצורך הכנתו לקח משה רבנו כמות מסוימת של מקנה הבושם, מור, קנמון, וקידה וכתש כל אחד בנפרד. לאחר מכן ערבבם והשרה במים זכים ומתוקים על מנת שריח הבשמים יעבור לשמן. בסיום ההשריה יצק על המים שמן ובישלם עד שכל המים התאדו. "מעולם לא נעשה שמן אחר חוץ ממה שעשה משה" (שם). באורך נס שמן זה הספיק למשך כל הדורות ויספיק לעתיד לבוא.
- **"ובגגה גובה אמה כיור, ואמתיים גובה בית דילפא, ואמה תקרה, ואמה מעזיבה". (הלכות בית הבחירה פרק ד)** לדעת הרמב"ם היתה בתוך תקרת ההיכל מערכת ניקוז נוזלים הנקראת בית הדילפה. בתוך תקרת המקדש היה מרווח של 2 אמות, "כדי שאם יטיף הקירו העליון יעמדו מים באותו חלל" (רמב"ם על מס' מידות, ד) ולא ימשיכו לחלחל אל תוך המקדש. לעומתו הראב"ד סובר שבית הדילפה לא היה חלק מהתקרה אלא היה מבחוץ. לדעתו היו מרזבים צמודים לכותל לשם ניקוז מים הגשמים הנשפכים מהגג, מרזבים אלו נקראו 'בית הדילפה'.

טיפ טיפה מקדש

מים במקדש

- "לשכת הגולה, שם היה בור קבוע, והגלגל נתון עליו, ומשם מספיקים מים לכל העזרה" (משנה מסכת מדות ה)** בבית המקדש משתמשים בהרבה מים. אחד ממקורות המים בבית המקדש השני היה בלשכת הגולה, שבתוכה היה בור מים ומעליו גלגל לשאיבה. לדעת רע"ב לשכה זו נקראת 'גולה' על שם עולי הגולה שכרו את הבור. לעומתו הרמב"ם סובר שלשכה זו נקראת על שם הגלגל שנמצא בה, המשמש לשאיבת מים, ואילו הרב אלחנן אייבשיץ מציע פירוש אחר: "וְנִתְּתָה לִי גִלְתָּ מַיִם" (יהושע ט"ו) ופרש"י: "גולות- מעיינות". לפי פירוש זה, בניגוד לרוב המים במקדש שנשאבו מ'עין עיטם' שבגוש עציון, לשכת הגולה קיבלה את מימיה ממעיין שנמצא בתוך המקדש(!) ודינו כמים חיים ולא שאובים.
- "כיצד מדיחין את העזרה? היו פוקקין אותה ומרגילין לה אמת המים עד שנעשית נקיה כחלב" (תוספתא פסחים ד')** בחג הפסח כל עולי הרגל היו מצווים בהבאת קרבן הפסח ערב החג. כתוצאה מכך, בסוף הקרבת הקרבנות היתה העזרה מלוכלכת בדם שצריך היה לנקותו. זאת עשו בעזרת אמת המים שעברה בעזרה. כיצד? הכהנים סתמו את פתח היציאה של המים, והאמה עלתה והציפה את העזרה. לאחר מכן פתחו הכהנים את "פקק" האמה, וכל המים המעורבים בדם זרמו החוצה אל נחל קדרון. גם בשבת הדיחו הכהנים את העזרה. וכיצד הדבר מותר? הדחת העזרה בשבת היא איסור דרבנן, 'שבות', ו"אין שבות במקדש". כך חז"ל מלמדים אותנו שגם עבודת הנקיון, היא חלק מעבודת הקודש במקדש!
- "ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי" (במדבר י"ט)** כהן השורף פרה אדומה נטמא בעצמו כתוצאה מהתהליך ומטהר בעזרת מי אפר פרה אדומה. מים אלו נשאבו ממעיין השילוח על ידי 'תינוקות טהורים', דהיינו ילדים שנולדו בתוך שטח המוחזק כטהור ושם גודלו. כשירדו לשאוב את המים הרכיבו את הילדים דווקא על שוורים מפני שהם נפוחים וחוצצים בין טומאה אפשרית לבין הילדים. בנוסף הניחו על גב השור קרש עץ שיהווה חציצה נוספת. (ע"פ הרמב"ם הל' פרה אדומה) מים אלו דיללו את אפר הפרה והזיית טיפות מעטות מהם טיהרו מספר אנשים ביחד, כך שאפר פרה אדומה אחת החזיק למשך עשרות שנים. למעשה מאז ימות המשכן ועד לחורבן בית שני היו רק 9 פרות אדומות.
- "ומה לעשות שלום בין איש לאשתו... לעשות שלום בין כל העולם כלו לאביהם שבשמים, על אמת כמה וכמה!" (תרגום הגמרא סוכה נד)** הקב"ה אסר על דוד המלך לבנות את המקדש, אולם הדבר לא מנע ממנו לקדם את בנייתו כמה שהוא יכול ואף לחפור את ה'שיתין'- יסודות המקדש. בעת החפירה, הרים דוד חרס שהיה במקום, וכתוצאה מכך התחילו מי התהום לעלות ולהציף את העולם. רצה דוד לכתוב את שם ה' על חרס ולזורקו לתהום כדי שינוחו המים, אך לא ידע אם הדבר מותר, שהרי השם יימחק! דרש אחיתופל קל וחומר: 'אם במקרה של אישה סוטה, מותר להכניס פתק עם שם ה' בתוך המים המאררים ולהשקותה - כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, כדי לעשות שלום בין כל העולם לקב"ה- בוודאי שמותר. אין הגדלת שם ה' יותר מבניין המקדש, ועל כך הקב"ה מוכן ששמו יימחה.